

ΚΡΙΤΙΚΗ

Της **ΕΛΙΣΑΒΕΤ ΚΟΤΖΙΑ**

Αφηγηματικές φιλοδοξίες

ΙΣΙΔΩΡΟΣ ΖΟΥΡΓΟΣ

Σκηνές από τον βίο του Ματίας Αλμοσίνο
 εκδ. Πατάκη, σελ. 780

Δεν γνωρίζω το προηγούμενο έργο του Ισιδώρου Ζουργού – έξι μυθιστορήματα δημοσιευμένα μετά το 2000. Ετσι, δεν είμαι σε θέση να έχω μια γνώμη για τη βαρύτητα της συνολικής παρουσίας του στα γράμματα. Ως δείγμα ωστόσο των δυνατοτήτων του, το ογκωδέστατο «Σκηνές από τον βίο του Ματίας Αλμοσίνο» φανερώνει έναν παραμυθά με πλούσια φαντασία. Ο πενήντάχρονος Θεσσαλονικιός πεζογράφος ξέρει να δημιουργεί σασπένς δημιουργώντας αναπάντεχα γυρίσματα στον ταραχώδη βίο των ηρώων. Συζητώντας ωστόσο για λογοτεχνία, η συνθετική του ικανότητα φαίνεται περιορισμένη καθώς συχνά δείχνει πως του διαφεύγει η έννοια της κειμενικής οικονομίας και της αφηγηματικής υποβολής μαζί με την ανάγκη επεξεργασίας μιας καλλιτεχνικής μορφής σε αρμονική συνέργεια προς τις θεματικές του. Οι «Σκηνές από τον βίο του Ματίας Αλμοσίνο» χαρακτηρίζονται έτσι απ' την εξής ανακολουθία: τα μυθιστορηματικά σχέδια του δημιουργού δείχνουν ασφαλώς πιο φιλόδοξα από τις λογοτεχνικές απαιτήσεις που φαίνεται να προβάλλει ο Ισιδώρος Ζουργός απέναντι στον εαυτό του ως πεζογράφος.

Ο Ματίας Αλμοσίνο είναι μια ιδιοφυής προσωπικότητα του 17ου αιώνα. Παιδί-θαύμα, αφομοιώνει με ασύλληπτη ταχύτητα γνώσεις επιδεικνύοντας ταυτόχρονα ικανότητα για πρωτότυπη έρευνα και βαθύνου στοχασμό. Αντιδιωτελής, φιλοπερίεργος, γλωσσομαθής, γοπεύει όποιον έρχεται σε επαφή μαζί του. Παρά την επαφή του με τους πλέον ισχυρούς, απέχει απ' την εξουσία, κι έχοντας επιλέξει

να ζήσει ως πλάνης, θεραπεύει την ιατρική επιστήμη κι αναριθμητούς ασθενείς. Οι σταθμοί του μακρού βίου του περιλαμβάνουν αστικά κέντρα, πανεπιστήμια, πύργους, λιμάνια, θάλασσες, ταπεινά καταλύματα, χωράφια, δάση και αγρούς στη Δυτική Ευρώπη και στην Ανατολή – από τη Βασιλεία και τη Βενετία ως τη Θεσσαλονίκη και το Άγιον Όρος, μέσω Λονδίνου, Κωνσταντινούπολης, Μόσχας, Μολδαβίας, Πάδοβας και Ζακύνθου. Χωρίς εθνική ταυτότητα και θρησκεία, θα οδηγηθεί εις τας δυσμάς του βίου του στον ασκητισμό ανακαλύπτοντας την παρουσία του Θεού στην ταπεινή αγάπη και φροντίδα για τον άλλο.

Βρισκόμαστε στην Ευρώπη στην εποχή που ο ορθός λόγος και η νέα επιστήμη παλεύουν να διαλύσουν το βαθύ σκότος αμετακίνητων ιδεοληψιών και πανίσχυρων δεισιδαιμονιών. Ο Ματίας Αλμοσίνο υποτίθεται πως ανήκει σε μια εκλεκτή κάστα καινοτόμων. Ο Ζουργός δεν κατορθώνει όμως να δημιουργήσει πειστικές φιγούρες. Διότι παρά τα συναρπαστικά χωρία του, δεν πετυχαίνει να αναπλάσει το ανεπανάληπτα τολμηρό πνεύμα που σάρωσε την ήπειρο από τον 17ο αιώνα και μετά. Ναι, είναι ωραίες οι σκηνές όταν ο μικρός Ματίας δραπετεύει τρέχοντας στη Θεσσαλονίκη για να

γλιτώσει από τα παραληρηματικά οράματα του θετού πατέρα του ή όταν, ώριμος πια, ταξιδεύει στα ρωσικά δάση συνοδευόμενος τριάντα πέντε αιχμάλωτους νάνους που εντέλει επαναστατούν. Πώς να υποβάλει όμως τους αμείλικτους ανατρεπτικούς αγώνες της περιόδου χωρίς αντίστοιχες εκφραστικές αναζητήσεις; Πώς να αποδώσει το ορμητικό πνεύμα και το ρίγος του νέου κόσμου όταν το ογκωδέστατο έργο του

βρίθει από λόγιες κορώνες και άστοχες μεταφορές; Υπάρχει σοβαρή μυθοπλασία που θα ανεχόταν φράσεις όπως «καθόταν στο κρεβάτι πασαλειμμένος ακόμη με τα απόνερα του ύπνου», «η στύση ενός βλέμματος σ' ένα τολμηρό ντεκολτέ», «η μάσκα είναι η ευλογία κάθε έμφοβης ψυχής, κάθε ψυχής διάφανης που φοβάται μη και μαγαρίσει με την περιήγηση της ματιάς της τον κόσμο»; Κατά τη γνώμη των συντρόφων του, ο Ματίας Αλμοσίνο σπαταλά τα ανεπανάληπτα χαρίσματα του καθώς η ρευ-

στή ταυτότητά του τον ωθεί σε διαρκείς μετακινήσεις. Αυτός όμως τουλάχιστον αδιάκοπα φροντίζει αναξιοπαθούντες και θεραπεύει ασθενείς. Για χάρη όμως ποιων αναγνωστών ξοδεύει τα αδιαμφισβήτητα αφηγηματικά χαρίσματά του ο Ισιδώρος Ζουργός;

